

3. The Customs Code of Ukraine // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 09.11.2012 – 2012, / № 44-45; № 46-47; № 48 /, p. 1858, Article 552.

4. The Budget Code of Ukraine // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 24.12.2010 – 2010, № 50, / № 50-51 /, p. 1778, Article 572.

5. On the Principles of Internal and Foreign Policy: The Law of Ukraine of 01.07. 2010 № 2411-VI // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 08.10.2010 – 2010, № 40, p. 1452, Article 527.

6. On creation of a unified system of attraction, use and monitoring of international technical assistance: The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 15.02.2002 № 153 // Official bulletin of Ukraine dated March 7, 2002 – 2002, № 8, p. 101, article 340, code of the act 21546/2002.

7. The Paris Declaration on Improving External Aid Effectiveness // Official Bulletin of Ukraine dated May 7, 2007, 2007, № 31, p. 10, Article 1247.

8. On the regime of foreign investment: The Law of Ukraine dated March 19, 1996 No. 93/96-VR // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine dated May 7, 1996 – 1996, № 19, Article 80.

УДК 342.9

О.В. Кузьменко,*

доктор юридичних наук, професор,
завідуючий кафедрою адміністративного права та процесу
Національної академії внутрішніх справ

С.О. Островський,

ад'юнкт кафедри адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ

У даній науковій статті здійснено аналіз законів України, якими урегульовано питання взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України. Акцентовано увагу на правових прогалинах і колізіях норм відповідних законів. За-

* Kuzmenko O.V., Doctor of Law, Professor, Head of the Administrative Law and Process Department of the National Academy of Internal Affairs

Ostrovsky S.O., Adjunct of the Department of Administrative Activity of the National Academy of Internal Affairs

GENERAL CHARACTERISTICS OF LEGISLATIVE REGULATION OF THE INTERACTION OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE WITH THE LAW ENFORCEMENT BODIES AND THE ARMED FORCES OF UKRAINE

пропоновано внесення змін і доповнень до законів України, якими урегульовано питання взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України.

Ключові слова: правоохоронні органи, правоохоронна функція, функція, функція правоохоронних органів, держава.

В данной научной статье осуществлен анализ законов Украины, которыми урегулированы вопросы взаимодействия Национальной гвардии Украины с правоохранительными органами и Вооруженными Силами Украины. Акцентировано внимание на правовых пробелах и коллизиях норм соответствующих законов. Предложено внесение изменений и дополнений в законы Украины, которыми урегулированы вопросы взаимодействия Национальной гвардии Украины с правоохранительными органами и Вооруженными Силами Украины.

Ключевые слова: правоохранительные органы, правоохранительная функция, функция, функция правоохранительных органов, государство.

In this scientific article an analysis of the laws of Ukraine was carried out, which regulated the issue of interaction of the National Guard of Ukraine with law enforcement bodies and the Armed Forces of Ukraine. The emphasis is on legal gaps and conflicts of the rules of the relevant laws. It is proposed to introduce amendments and additions to the laws of Ukraine, which regulated the issue of interaction of the National Guard of Ukraine with law enforcement agencies and the Armed Forces of Ukraine.

Key words: law enforcement bodies, law enforcement function, function, function of law enforcement bodies, state.

Постановка проблеми. Розвиток незалежної України супроводжується реформуванням галузей і сфер публічного адміністрування з одночасним запровадженням нових і вдосконалених засобів адміністрування, одним з яких є засіб взаємодії між органами публічної адміністрації для ефективнішого та якіснішого виконання завдань і функцій, що покладені на них державою. Взаємодія Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України базується реалізовується шляхом системних механізмів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України були предметом наукових досліджень Л. П. Юзькова, А. В. Чукаєвої, О. М. Литвинова, І. А. Космина, Д. О. Савочкіна.

Постановка завдання. Метою даної статті є здійснення загальної характеристики законодавчого регулювання взаємодії На-

ціональної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України.

Основні результати дослідження. Поняття «механізм взаємодії» ґрунтується на загальному розумінні категорії «механізм». Даний термін переважно використовується у технічних науках. Разом з тим, тлумачні словники визначають «механізм»: як пристрій, що передає або перетворює рух; внутрішня будова, система чого-небудь; сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне чи інше явище [1, с. 665].

Науковці в галузі права також досліджують зміст зазначеного терміну. Наприклад, Л. П. Юзьков виділяє два основні підходи до визначення поняття «механізм»:

- структурно-організаційний, передбачає системну взаємодію певних складових елементів, що створюють організаційну основу певних явищ, процесів, а механізм держави – це «сукупність установ», через які здійснюється державне управління суспільством;

- структурно-функціональний, зміст якого заснований на тому, що механізм того чи іншого державно-правового інституту (процесу, явища) розкривається через організаційну основу його побудови, засновану на його динаміці та особливостях функціонування [2, с. 57, 59, 61].

А. В. Чукуєва під поняттям механізм пропонує розуміти устрій чогось, систему взаємопов'язаних між собою частин певного об'єкта [3, с. 72].

О. В. Литвинов акцентує увагу на тому, що майже у всіх сферах життєдіяльності суспільства, особливо суспільних відносинах задіється системний механізм, для реалізації певного процесу, явища, реалізації відносин [4, с. 67].

Коли йдеться про механізм взаємодії, то необхідно наголосити на тому, що даний засіб реалізується через відповідну систему елементів, що взаємодіють, і які є рушійною силою у реалізації завдань, що покладено перед суб'єктами взаємодії.

Отже, якщо розглядати даний термін у правовій площині, то під ним розуміється система складних і багатогранних взаємовідносин між Національною гвардією України, правоохоронними органами та Збройними Силами України.

Будь-який механізм складається з елементів, механізм взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами і Збройними Силами України включає: нормативно-правове регу-

лювання взаємодії, що забезпечує всебічну регламентацію діяльності Національної гвардії України, правоохоронних органів і збройних сил України щодо визначення цілей і їх упорядкування, досягнення ефективного результату щодо поставлених перед даними суб'єктами завдань. Загальні засади взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України закладені в законах України та підзаконних нормативно-правових актах. При цьому найвагомішими є правові норми, котрі закріплюють компетенцію зазначених суб'єктів, оскільки від чіткості розмежування компетенції залежить ефективність функціонування механізму взаємодії; суспільні відносини, що виникають у результаті взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України. Зазначені відносини за своїм призначенням вони направлені на організацію керуючого впливу, що проявляється у вигляді взаємної координації управлінського процесу, узгодження управлінських рішень, проведення спільних нарад. За своєю суттю зазначені відносини мають організаційний характер, спрямований на упорядкування спільної діяльності цих суб'єктів для вирішення поставлених перед ними завдань. У той же час ці відносини носять процедурний характер, оскільки висловлюють певний порядок розгляду, обговорення, узгодження управлінського рішення. Зазначена взаємодія виступає у формі правовідносин, врегульованих нормами права [5]; система засобів, що застосовується державою для забезпечення якісної та результативної взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України.

Розглянемо детально зазначені елементи механізму взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України.

Взаємодія Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України реалізується через систему правових настанов (юридичних норм), що містяться в актах різної юридичної сили і, які визначають параметри належної поведінки суб'єктів взаємодії.

Треба наголосити на тому, що адміністративно-правові норми – це встановлені або санкціоновані державою правила, що регулюють відносини у сфері публічного управління, реалізація яких у разі не виконання забезпечується державним примусом [6, с. 10]. Норми адміністративного права визначають межі належ-

ної, допустимої або рекомендованої поведінки людей, діяльності публічної адміністрації та їх посадових осіб, а також підприємств, установ, організацій і трудових колективів у сфері виконавчої влади [7, с. 32].

Отже взаємодія Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України регламентується великою кількістю нормативно-правових актів, котрі можливо згрупувати таким чином:

фундаментальні акти нормативно-правового регулювання взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України: до них входять закони, що визначають адміністративно-правовий статус Національної гвардії України, правоохоронних органів і Збройних Сил України, а також норми інших нормативно-правових актів, що регламентують їх права та обов'язки. При цьому найбільший вплив на зміст та особливості взаємодії встановлюють норми, котрі закріплюють компетенцію перерахованих вище суб'єктів, так як саме від чіткості розмежування компетенції залежить ефективність взаємодії;

спеціалізовані акти нормативно-правового регулювання взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України, до них слід віднести акти, що урегульовують питання взаємовідносин, що виникають на підставі взаємодії Національної гвардії України, правоохоронних органів і Збройних Сил України щодо реалізації певних завдань. Саме вони повинні регулювати напрямки, форми і методи взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України;

похідні акти нормативно-правового регулювання взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України поширюються на осіб, які входять до сфери їхнього відання, тобто знаходяться в системі управлінської, службової та дисциплінарної підлеглості лише даних суб'єктів, дані акти можуть набувати загального, міжвідомчого значення.

Розглянемо *фундаментальну групу актів*, якими урегульовано сутність та особливості взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України.

Основоположними нормативними актами цієї групи є: Закон України від 13 березня 2014 року «*Про Національну гвардію України*», в якому уже в першій статті встановлено, що покладені

на цей орган завдання вирішується шляхом взаємодії з правоохоронними органами та Збройними Силами України. Далі законодавець акцентує увагу, що Національна гвардія України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з правоохоронними органами, Збройними Силами України, Управлінням державної охорони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами державної влади, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також спільно з адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

Акцентується увага (ст. 2), що організація діяльності Національної гвардії України з припинення масових заворушень, а також порядок її взаємодії під час виконання зазначеної функції з правоохоронними органами, іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування визначається Кабінетом Міністрів України. Тобто вищий орган виконавчої влади урегульовує процесуальні особливості, порядок організації цієї форми діяльності.

Також даним нормативно-правовим актом встановлюється право військовослужбовців Національної гвардії України взаємодіяти з уповноваженими посадовими особами правоохоронних органів, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів прокуратури, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

Треба відзначити, що Закон України «Про національну гвардію України» – це акт представницького вищого органу державної влади, який регулює найважливіші питання щодо правового статусу Національної гвардії України, а деталізація особливостей взаємодії даного суб'єкта з правоохоронними органами та Збройними Силами України деталізується у підзаконних нормативно-правових актах.

Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року визначає, що поліція України у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування. Реалізуючи свої повноваження у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення даний орган здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями. На превеликий

жаль, зазначений закон більше не приділив увагу регламентації такого важливого виду діяльності, як взаємодія Національної гвардії України, правоохоронних органів і Збройних Сил України. Саме тому пропонуємо внести в закон України «Про Національну поліцію» статтю «Взаємодія поліції з Національною гвардією України та іншими правоохоронними органами щодо реалізації завдання, направленою на забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку». В цій статі визначити, що до виконання завдань поліції у сфері охорони публічного порядку та безпеки, протидії злочинності (в порядку, встановленому чинним законодавством) можуть залучатися військовослужбовці Національної гвардії України. На них, а також на інших атестованих працівників, що залучаються до зазначених завдань, поширюються права і обов'язки, гарантії правового і соціального захисту та відповідальності поліцейських.

Закон України «Про Збройні Сили України» від 6 грудня 1991 року взагалі не розкриває можливості взаємодії Збройних сил України з Національною гвардією України. Лише у ст. 10 даного закону встановлено, що Міністерство оборони взаємодіє з органами державної влади та громадськими організаціями, контролює дотримання законодавства у Збройних Силах України. Відповідно до викладеного пропонуємо доповнити даний закон статтю «Взаємодія Збройних Сил України з Національною гвардією України», де передбачити: «Збройні Сили України залучають Національну гвардію України у формі взаємодії та координації щодо відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони».

Закон України «Про прокуратуру України» у перехідних положеннях встановлює, що в умовах особливого періоду, запровадження надзвичайного, воєнного стану або проведення антитерористичної операції із залученням з'єднань, військових частин і підрозділів Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, місцем постійної дислокації яких є територія у межах військового гарнізону, особовий склад військових прокуратур (прокурори, слідчі) гарнізону може відряджатися до районів розташування цих з'єднань, військових частин і підрозділів на пері-

од виконання цими з'єднаннями, військовими частинами та підрозділами завдань за призначенням.

Ст. 25 закону, що аналізується, передбачає, що Генеральний прокурор, керівники регіональних і місцевих прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків, здійснюючи нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Координаційні повноваження прокурори здійснюють шляхом проведення спільних нарад, створення міжвідомчих робочих груп, а також проведення узгоджених заходів, здійснення аналітичної діяльності. Порядок організації роботи з координації діяльності правоохоронних органів, взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається положенням, що затверджується спільним наказом Генерального прокурора, керівників інших правоохоронних органів і підлягає реєстрації у Міністерстві юстиції України.

У Законі України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р. № 1550-III ст. 10 встановлено, що в умовах надзвичайного стану Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, інші центральні і місцеві органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, а також військове командування та його представники, підприємства, установи і організації відповідно здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України та законами України, і забезпечують виконання заходів, направлених на ліквідацію надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру.

Заходи правового режиму надзвичайного стану здійснює головний орган військового управління Національної гвардії України, Служба безпеки України, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України.

Треба акцентувати увагу на тому, що у ст. 10 даного Закону зазначено, що військовим командуванням, якому в межах, визначених цим Законом, надається право разом з органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування здійснювати заходи правового режиму надзвичайного стану, є: Головний орган військового управління Національної гвардії України; Служба безпеки України; Військо-

ва служба правопорядку у Збройних Силах України. Цікавим убачається той факт, що з усіх зазначених органів, які входять до складу військового командування, статус військового формування має лише Національна гвардія України.

Разом із цим згідно з ч. 1 ст. 20 цього ж Закону забезпечення громадського порядку, охорони життя, здоров'я, прав і законних інтересів громадян в умовах надзвичайного стану здійснюється силами й засобами органів Міністерства внутрішніх справ України, в тому числі Національної гвардії України, військ Цивільної оборони (Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту), Служби безпеки України, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України відповідно до їх повноважень, установлених законом. Порядок взаємодії військових формувань, які залучаються до здійснення заходів надзвичайного стану, з міністерствами, іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування також визначається Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України (ч. 4 ст. 20). Отже, норма цього Закону, що стосується адміністративно-правових засад їх взаємодії, знов таки має відсильний характер.

Частина 8 ст. 10 Закону України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» закріплює, що в разі виникнення потреби в терміновому виконанні в зоні надзвичайної екологічної ситуації великих обсягів аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт Президент України може прийняти рішення про залучення до виконання таких робіт військових частин Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законодавства військових формувань. При цьому охорона громадського порядку в такій зоні покладається на сили і засоби підрозділів Міністерства внутрішніх справ України і Служби безпеки України (ст. 13).

Законом України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» від 07 березня 2002 р. № 3099-III передбачено, що однією з функцій Військової служби правопорядку у Збройних Силах України є взаємодія з військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, органами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, у тому числі обмінюватися з ними інформацією для виявлення правопорушень.

Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 03 квітня 2003 р. № 661-IV затверджує, що діяльність прикордонної служби ґрунтується на принципі взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громад-

ськими організаціями при здійсненні покладених на Державну прикордонну службу України завдань.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумок викладеному, вважаємо, що під механізмом взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та Збройними Силами України слід розуміти – сукупність організаційно-правових і матеріально-технічних ресурсів, станів і процесів, з яких складаються, скоординовані й погоджені в часі й просторі спільні дії Національної гвардії України, правоохоронних органів і Збройних Сил України, спрямовані на захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп і злочинних організацій, відсічі збройної агресії проти України та ліквідації збройних конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / Уклад. і гол. редактор В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Юзьков Л. П. Государственное управление в политической системе развитого социализма. – К.: Вища школа, 1983. – 155 с.
3. Чукаєва А.В. Адміністративно-правова охорона прав на об'єкти промислової власності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «адміністративне право і проес; фінансове право; інформаційне право» / А. В. Чукаєва. – К., 2012. – 189 с.
4. Литвинов О.М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні: монографія / О.М. Литвинов. – Х.: ХНУВС, 2008.– 446 с.
5. Космина И.А. Юридический механизм взаимоотношений органов исполнительной власти субъекта Российской Федерации и органов местного самоуправления / И.А. Космина / [Электронный ресурс]. Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/teoretiko-pravovye-aspekty-vzaimodeystviya-ispolnitelnyh-organov-gosudarstvennoy-vlasti-subekta-rossiyskoy-federatsii-i-organov>
6. Бахрах Д.Н. Административное право России. – М.: Эксмо, 2010. – 700 с.

7. *Богущий В. В.* Административное право Украины как отрасль права [Текст] : курс лекций / В. В. Богущий. – Х. : Б. и., 1996. – 34 с.

References:

1. V.T. Busel (2005) The Great Tlumachny Dictionary of Sushavnoi Ukrainskoi Movi. 1728. (in Ukr).
2. Yuzkov L.P. (1983) State management in the political system of developed socialism. (in Rus).
3. Chukaeva A.V. (2012) Administrative and legal protection of rights to industrial property objects in Ukraine. 189. (in Ukr).
4. Litvinov O.M. (2008) Socio-legal mechanism of combating crime in Ukraine. 446. (in Ukr)
5. Kosmina I.A. (2000) The legal mechanism of mutual relations of executive authorities of the subject of the Russian Federation and local self-government bodies. (in Rus).
6. Bakhrakh D.N. (2010) Administrative Law of Russia. Moscow. 700. (in Rus).
7. Bogutskiy V.V. (1996) Administrative Law of Ukraine as a branch of law. 34. (inUkr).

УДК 347.73:336.717

*М. А. Пожидаєва**,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

**ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ «ПРИХОВАНИХ» РИЗИКІВ НЕЗАКРИТИХ
КАРТКОВИХ РАХУНКІВ**

У статті зроблено спробу проаналізувати правові наслідки незакриття банківських карткових рахунків і розкрити можливі ризики такого стану для їх власників.

Ключові слова: розрахунково-касове обслуговування, картковий рахунок, закриття банківського рахунку, комісійна винагорода, внутрішні банківські правила.

*Pozhydaeva M.A.. Candidate of Juridical Sciences (Ph.D.). Associate Professor (Docent), Associate Professor of the Financial Law Department in Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman